ދިވެހި ބަހުގެ އާންމު ބަހުރުވާއި އަ ބަހުރުވާގެ ގޮތުން

އާދަމް ޝާހިދު (ހުރާގެ)

ކޮންމެ ބަހެއްގައިވެސް ވާފަދައިން ދިވެހިބަހުގެ އާންމު ބަހުރުވަކެއް ވެއެވެ. ދިވެހިބަހާއި ތަޢާރަފް ހިދުމަތްކުރާ ޒަމާނީ މަރުކަޒުން (1984) ހާމަކުރާގޮތުގައި، ދިވެހިބަހުގެ މައިގަނޑު ބަހުރުވަތަކުގެ ގޮތުގައި ބެލެވޭނީ މައިގަނޑު 8 ބަހުރުވައެވެ. އެއީ އަންނަނިވި ބަހުރުވަތަކެވެ.

ނަން	ކަން	ނަން އިތުރު	ކަން އިތުރު
ނަން އިތުރުގެ ނަން	އިތުރު	އަކުރު	މަސްދަރު

ނަހިބުއްމު ޖުޣުރާފީގޮތުގައި ދިވެހިބަހުގައި ވަނީ މައިގަނޑު 2 ބަހުރުވައެވެ. އެއީ ނަމާއި އަކުރެވެ. އަދި ނަމުގައިވެސް ދެ ބަހެކެވެ. އެއީ ނަމާއި ކަމެވެ. މިގެ ތަރައްގީ ކަމުގެ ބަހުރުވާއި ނަމުގެ ބަހުރުވަށް ވަރަށް ތަފްސީލުކޮށް ފާހަގަކޮށްދީފައި ތަސްވީރުއްޖުސްނިގައި ޖުޣުރާފީއަށް ފަރުވައެވެ. އަދި އަކުރުގެ ބަހުރުވައްވެސް މި ފަދައިން ހާމަކުރާފައި ފަރުވައެވެ. ދިވެހިބަހުގެން ނުރަނގަޅުވާ ބަހުގެ ބަހުރުވަތަކުގެ ގޮތުން ވިސްނައިފާއިރު އ ބަހުރުވަތަކުގައިވާ އުސޫލީ ގޮތް އަންނަނިވި ކުރުކޮށް ފެންނަނިއެވެ.

މި ކުރުކުރުގައި ނަމައި ކަމަށް އިތުރު ސިފަ ގެނެސްދީ ކަން ބޭނުކުރުމާއި ހާމަކުރުން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އަދި ސިފަކޮށްދިނުމަ ދެ ތަފާތުކަމުގައިވާ ނަންއިތުރާއި ކަން އިތުރުގެ މިސާލަކީ، އިތުރުން އެބަ މިސާލުދެއްވައެވެ. ދޫދު ތަފާތު ގޮތްތަކަށް އަކުރު އެހިވޭއެވެ. ހަމަ އެފަދައިން ކުރުކުރުމުން އެގޮތުގައި މަސްދަރުން ކަން އުފެއްދެވެއެވެ. އަދި ނަން އިތުރުން އިތުރު ނަމެއް އުބަ އުފެދެއެވެ. ވީމަ މި ބަހުރުވަގެ މެދުގައި ބަދަލުކުރުގެ ގޮތުން އުބަ ސިފަވެއެވެ. މިއީ ބަހުގެ ބަހުރުވަގެ ގޮތުން ފެނުނު ގޮތެވެ.

މި ބަހުރުވަގެ ތަފާސީލު ދިވެހިބަހުގެ ޓަވައިރު 1، 2 އިން ދިރާސާކުރެވެ. އިތުރު ތަފާސީލާއި ލަފާކަމާއި އެ ފޮތް ބަލާށެވެ. އަދި އަބްދުﷲ ޝާދިރު ލިޔުއްވާފައިވާ ބަހުގެ ހަމަވެސް ބަލާށެވެ.

ބަހުގެ އާންމު ބަހުރުވަތަކުމެދުގައިވާ ގޮތުން

ބަހެއްގެ މައިގަނޑު ބަހުރުވަތަކު ދެމެދުގައިވާ ގުޅުމަކީ ބަހުގެ އުސޫލީ އަރުވާލާށެވެ. އަދި އެއީ ބަހުގެ ސިސްޓަމް ނިޒާމެވެ. ބަހެއްގެ ޤަވާޢިދުގައި ދިރިހުރުމުގެ އެއް އަސްލުވެސް މެއެވެ. ބަހަށް ބަހުގެ ސިފަ ދެއްވި މިނިވަން ޒާތުގައި އޭގެ އިމުގައި ފާހަގަކުރެވޭނެވެސް ގޮތެވެ.

ބަހުގެ ސިސްޓަމްގެ މާނައަކީ ވަކިވަކި ބަސްބަހަން ހެދިފައި އެބަހުގައި ހުންނަ ބުނުންކުރުމުގެ ނިޒާމެވެ. އެއީ ލަފުޒާއިސްތިޢުމާލު ގޮތުން ނަހަވުވެސް އަދި ބަހުގެ ޞަވާއިދު ގޮތުންނަހަވުވެސް ބުނުންކުރުމާ ބަހުގެ ގޮތުވެ. ވީމާ ދިވެހިބަހުގައިވެސް މިބަހުރުވައެއެވެ. މި ބަހުރުވަ ގޮތުވައިރުނީ އިސްވެ ލިސްޓްގެ ބަހުގެ އާންމު ބަހުރުވައި އަށް އުފައްދުމުގެ ނިޒާމާއި ބަހުގެ ރޫލުގައި ހިފާސް އޭގެ ޖާރީ މިންގަނޑުރަކާވެ. ދިވެހިބަހުގެ މި ބަހުރުވާ ބަހުގެ ހަމައިގެ އަސްލުތި ޤަވާޢިދާއި ދިވެހިބަހުގެ ޓަވައިރު ޤަވާޢިދު ހުރިހާއެވެ.

ބަހުގެ އަށް އުފައްދާ ނިޒާމަކާވެސް މި އަސާސީ އުސޫލު ބުނާކާ އެއް ގޮތެވެ. އެއް ތަފްޞީލުގެ އަށް ވިސްނައިފާއިރުވެ. "ދޮސްތު" މި އީ ބަދަލު ކިޔާގޮތެވެ. "ދޮސްތު"މިއީވެސް ކިޔާގޮތެކެވެ. މި ބަހުރުވަތަކުގެ ތަސްލަކުގެ ފާސްފުލުކުރުމުގެ މި ދެ ނިޒާމު ބުނުންކުރުމުގެ އުސޫލުގެ ފާހަގައިންނެވެ.

ނަމުގެ ބަވަތްތަކުގެ ބުނުންކުރުމުގައި ވިސްނައިލާނޑާ!

ނަމުގެ ބަވަތްތަކަކީ ކަބަޔަމީ ކުރުކަން ބަލައިލާނަމެވެ.

ހާއްސަނަން: މިއީ އެ ނަމެއް ބުނުމުން ޚާއްދުވާ ފަރާތް އެނގުމާއެކު އެ ނަމަކަށް އެވަން، އެ މީހާ، އެ ކަމެއް، އެ ޖާގައެއް، އެ މުނާސަބެއް، އަދި އެ ޖަރަކާތެއް ހާއްސަވާފައިވާ ނަންނަމެވެ. އަދި އެއީ ހާއްސަނަމެއްކަމުގައި ކަމާބަ އިބުތިދާއިން ކަސްޓަރޖަގައި ދިރާސާތަކަކުން ފާސްކޮށްފައިވާ ކޮންމެ ނަމެކެވެ.

މިސާލަކަށް؛ "ހުކުރުމިސްކިތް" ކިޔަނީ ހުކުރު މިސްކިތެއް ހުރިކަމުގައިވެސް އެއީ ތަނަކަށް ދިޔައިވާ، އަދި އެތަނަށް އެ ނަން

ހެއްސަކުރެވިފައިވާ ނަމަކަށްވީ އެއީ ހެއްސަ ނަމެވެ. ހަމަ އެފަދައިން "މަރިއަމް" މިލިޔުން ހެއްސަނަމެކެވެ. އެއީ މިހުނަރު ކިޔާނަން ހެއްސަނަމެއްކަމުގައި ދިރާސާތަކުން ނިންމައިފައިވާތީއެވެ.

ޖާމުދުނަން: މިއީ އެއްޗަކަށް ކަމަކަށް އަދި ތަނަކަށް މީހަކަށް އަދި މާނަވި ސިފައަކަށް ޢަދަދުތަކުން ބޭނު އެޔާ ނަންނަމެވެ. އެނަމަކީ ހަމަ އެކަނި ސިފަކުރާ އެއް ދުނިޔެއް ނުވާނެއެވެ. ނުވަތަ އެއް އިހުސާސް ކުރުމެއް ނުވާނެއެވެ.

މިސާލު: "ރޯދަ" މިހެން ބުނުމުން ނަމެއްކަން އެނގުމާއެކު އެއީ ހަމައެކަނި މިހަކު ގެނގުޅޭ އެނގޭ އެއްޗަކަށް ކިޔައިދެވޭ ނަމެއް ނޫނެވެ. އެއީ އެ ބާވަތެއްގެ ކަންތަކުގެ އެއްޗަކަށް ރަށްދަރުކުރާ ނަމެކެވެ.

އެކަކިރުނަން: މިއީ އެ ނަމަކުން އެކަތިކަން ދޭހަވާ ކަންތައް ނަމެކެވެ. އެއީ ހެއްސަވިދާސް ނަމި ޖާމުދުވިދާސް އެއް މަސްދަރުކަން ދޭހަވާ ކަންތައް ނަމެއްގެ މި ގިނަތަކައި ހިމެނެއެވެ.

މިސާލު: "ހެކުރުޖިސާލިތަރު" "މިރުހެއް" "މަރިޔަނބައް" "ކާޒުމެއް" ބޮޑުން އެކަތިކަން ދޭހަވެއެވެ. މި ތަފުޞީލުތަކައި ހިމެނިފި އެންމެ މަސްދަރުކެވެ. އެހެންކަމުން މި ތަފުޞް ބަދަލުކުރި އެކަކިރު ނަމުގެ ގޮތުގައެވެ.

ގިނަނަން: މިއީ އެ ނަމެއް ބޮޑުން އެއިން އެކަތިކަމަށްވުރެ ގިނަ އެއްޗެހި ހިމެނިފައިވާކަން ދޭހަވާ ނަންނަމެވެ. ނަމެއް ތަކުރާރުކުރުމުން ގިނަކަމުގެ އެކަތިކަމުގައި ގިނަބަސް އަދި ނަސްރު ގޮތަކުގައި ގިނަކަމުގެ ގޮތުގައި ވެސް މި މާނަ ދޭހަވާކަމުގައި ވާނަމަ މިއީ ގިނަނަމެވެ.

މިސާލު: "ދޮނިފަހަރު" "ގޯގޯ" "ރަހަމައް" "ފައްކާތާރި" މި ނަންނަމުން ގިނަކަން ދޭހަވެއެވެ. އެހެންކަމުން މިއީ ގިނަނަމެވެ.

އެކުވިނަން: މިއީ އެނަމަކުން ގިނަކަން ދޭހަވާމާއެކު އެނަމަކަށް ގިނަ ކަމުގެ އެލާމާތް ނުލިބޭ އެ ނަމުގައި އެއް ބާވަތެއްގެ ގިނަ އެއްޗެހި ހިމެނިފައިވާ ނަންނަމެވެ.

މިސާލު: "ކެއްގަނޑު" "އިބާރާތް" "މައުޟޫޢު" މި ނަންނަމުގައި ބާވަތް ގިނަވާފައިވެއެވެ. އެކަމީ ގިނަ އިތުރުވެއެވެ. ވީމާ މިއީ އެކުވިނަމެކެވެ.

އިސްތިޢާރީގެނަން: މިއީ ދުރުގައިވާ، އަދި ޚައިބުގައިވާ ފިލާޤަކަށް އަމާޒުކޮށް ނުވަތަ އެއްޗެއް ތަނެއް މީހަކަށް އަމާޒުކޮށް ބުނާ ތަފުޞީލުތަކެވެ. މިގޮތުން ދިވެހިބަހުގައި ބޭނުން އުޅެނީ 3 ތަފުޞީލެވެ. "އެ" "މި" "ތިޔަ" އަދި އެ ތިން ތަފުޞީލެވެ.

ނަސްއިތުރުގެނަން: މިއީ ނަސްއިތުރުން އުފެދިފައިވާ ބާރަތަކަށް ދިވެހިބަހުގެ ހަމައިގައި ދިރިފައިވާ ނަމުގެ ދަރަޖައެކެވެ. ދިވެހިބަހުގެ ޤަވާއިދުފޮތުގައި (1984) ބުނެފައިވާގޮތުގައި ނަސްއިތުރުގެ ނަމަކީ ނަސްއިތުރުން އުފައްދާ ނަންނަމެވެ.

މިސާލު: "ރިތިކަން" "ނަރުހަކަން"

މައުނަވީނަން: އިންސާނާގެ ހިބައިގައި ހުންނަ ސިފަ-ސިފައަށް ނިސްބަތްކޮށް ބޭނުމުގެ ނަންނަމަކީ މައުނަވީނަންނަމެވެ. ރޮރަށް ނުފެނުނުކަމުގައިވިޔަސް ހިއްސުކުރެވޭން ސިފަކުރެވޭ އެ ބާރަތްތަކެއް ސިފަކުރު ހިއިފައިހުންނަ ނަންނަން މައުނަވީ ނަންކަމުގައި ބެލެވިފައެވެ.

މިސާލު: "ރުޅި" "ހިތްދަތިކަމް" "ނަޒާހަތްތެރިކަމް"

ކަމުގެނަން: މިހެން ނަމުގެ ބާރަތްގައި ބެލެވޭ ތަފުސީލެވެ. ކުރާގެ ދިވެހި ގަވާއިދުގައި ބުނެފައި ކަން އުފެދުމުގެ އަސްލުކަމުގައި ވާ "މަސްދަރު"އަކީ މިއީއެވެ. މަސްދަރަކު އާގެ ޖަމްޢަގައި އަންނަނީ ކުރިއަށް ނަސްއިތުރުވުމުން ގެނެވެ. އެހެންކަމުން މިއީ ކަމުގެ ނަންކަމުގައި ބަހާރާ މަދަރުކަޖިތަކަން އިއުލާންކުރައްވާއެވެ.

މިސާލު: "ނުރުނު" (ރިތި ނުރުނު) "ކުރުން" (މަޖާ ކުރުން).

އިސްލާ ބަހާސްކުރަ ހަމަ ކަށްގެ ނަމަކީ އެ ނަން ބޭނުންކުރުމުގެ ތަރުޢީން ބާރަތު ބަދަލުވެގެންދާ ނަންނަމެވެ. އެކަކިރު ނަން ބޭނުންކުރުމުގައިވެސް އެހެން ބާރަތަކަށް ބަދަލުވެ، ޖާމުދުނަން ގިނަނަމަކަށްވެދެއެވެ. އަދި ހެއްސަނަމެވެސް އެ ބާރަތަކުން ބަދަލުވެގެން ދެއެވެ. އެހެންކަމުން ބަހުގައި މި ތަފުސީލަށް ބޭނުންކުރަކާއި ބޭނުންކުރުމަކީ ގޮތަން ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތަކަށް ދަސްކުރުމީ މުހިއްމު ކަމެކެވެ. - ނުނިމޭ-